

Artikel

Uithuisplaatsing: ‘Als je naast iemand gaat staan, zie je zoveel meer’

Cultuurverandering bij een uithuisplaatsing

J.L. Leeuwenkamp*

Het Ondersteuningsteam werd op verzoek van de Tweede Kamer opgericht toen in het najaar van 2021 bleek dat gedupeerde ouders van de toeslagenaffaire bovengemiddeld te maken hadden (en hebben) met uithuisplaatsing van hun kind of kinderen. Het team valt onder het Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd (OZJ) en werd in april 2022 landelijk operationeel met als opdracht deze groep gedupeerde ouders te ondersteunen in contact- en gezinsherstel. Janinka Steenkuijl en Nicoline den Ouden zijn teammangers bij het Ondersteuningsteam.

Een uithuisplaatsing zorgt in veel situaties voor schade tussen ouders en kinderen. Kan je die schade na een uithuisplaatsing beperken door anders te werken? En daardoor een uithuisplaatsing misschien zelfs voorkomen? Ja, stellen Nicoline den Ouden en Janinka Steenkuijl van het Ondersteuningsteam. Een verhaal over verbinden, perspectief en boven alles: herstel.

Sinds een jaar werkt een uniek team in Nederland aan een unieke opdracht: zorg voor contact- en gezinsherstel tussen gedupeerde ouders van de toeslagenaffaire die te maken hebben met een uithuisplaatsing van hun kind. Dit Ondersteuningsteam werkt onafhankelijk en ondersteunt ouders in hun afspraken met onder andere jeugdbescherming en jeugdzorg. Het team heeft geen mandaat om kinderen terug te plaatsen.

Janinka Steenkuijl en Nicoline den Ouden zijn teammangers van dit Ondersteuningsteam. Zij begonnen hun loopbaan als jeugdbeschermer en waren werkzaam bij verschillende GI's. ‘Onze oorsprong is onze voorsprong’, stelt Den Ouden. ‘Ik weet hoe het voelde als je als jeugdbeschermer moet stellen dat een kind onveilig is, verwaarloosd wordt of bedreigd. Met een sterk opgebouwd dossier stond je tegenover die ouders in de rechtbank, je was zeker van je zaak. Hoe erg ik ook in verbinding wilde blijven, op dat moment stond ik tegenover hen. Natuurlijk, ik stond achter mijn advies. Maar ik herinner me ook de machteloosheid van ouders. Zij hadden soms maar twintig minuten om te vechten voor hun kind. Om hun kant van het verhaal te vertellen. Ik denk soms met buikpijn terug aan die momenten.’

Op het eerste gezicht lijkt het een wonderlijke combinatie dat juist twee ex-jeugdbeschermers dit team aansturen. ‘Door sommige ouders en ook door jeugdbeschermers worden we soms niet vertrouwd, omdat ze denken dat we dit uit frustratie doen’, vertelt Den Ouden. ‘Maar ons werk draait al langer om cultuurverandering in de jeugdzorg en beweging krijgen in complexe processen.’

Extra schade

In het gesprek met Den Ouden en Steenkuijl hebben zij het vaak over ‘onze ouders’. Daarmee doelen zij op de ouders die zich meldden bij het Ondersteuningsteam en ondersteuning krijgen van een procesbegeleider van het team om hen te helpen met alle persoonlijke problemen

* J.L. Leeuwenkamp is communicatiemedewerker van het Ondersteuningsteam.

Janinka Steenkuijl (l) en Nicoline den Ouden (r), foto's: Jan Pieter Meijer

die op hun pad kwamen door de toeslagenaffaire, inclusief de uithuisplaatsing. Op dit moment zijn dat 233 ouders. Negentig trajecten zijn door het team afgerond.

Om te beginnen bij het begin: waarom is het überhaupt belangrijk dat een kind uit een onveilig gezin dat met een jeugdbeschermingsmaatregel is weggehaald tóch in contact blijft met zijn of haar ouders? 'Omdat je als kind altijd verbonden bent met je ouders', stelt Steenkuijl. 'Je komt voort uit je ouders, je hoort bij hen. Wat er ook is gebeurd. Je ouders kennen en met hen in verbinding staan, is essentieel voor de ontwikkeling van een gezond zelfbeeld.'

Maar het is toch een groot goed dat kinderen worden beschermd? Dat we hen wél uit een huis kunnen halen als het daar niet veilig is? 'Ik zeg niet dat je een kind in een zeer onveilige situatie moet laten zitten', vervolgt zij. 'Maar we houden vaak onvoldoende rekening met het feit dat een kind loyaal is aan zijn ouders. Altijd. En als hij of zij straks 18 is, wat hebben we dan in de tussentijd gedaan om die relatie zo goed mogelijk te herstellen?'

Daar komt bij dat de strijd tussen de jeugdhulpprofessionals en ouders zich afspeelt in de nabijheid van een kind. 'Door de strijd tussen ouders en professionals creëer je een loyaliteitsconflict en meer onveiligheid. Dit zal een kind dat al beschadigd is, extra beschadigen.'

Het is bovendien zeer traumatiserend voor ouders, vult Den Ouden aan. 'Een uithuisplaatsing van je kind is afschuwelijk om mee te maken. Het voelt als een amputatie. Zeker nu wij bij het Ondersteuningsteam werken en handelen vanuit het ouder- én het kindperspectief is het

schrijnend om te zien. We weten wat de schade is én weten dat het anders kan. Maar een kinderrechter moet het doen met de informatie die hij krijgt aangeleverd. Informatie die vaak alleen gaat over waarneembaar gedrag en is gericht op acute onveiligheid.'

Niet verslappen

Zowel Den Ouden als Steenkuijl kent door haar jarenlange werkervaring talloze voorbeelden die reden waren tot een uithuisplaatsing. Verhalen over ouders die verslaafd waren aan alcohol, drugs gebruikten, in ernstig vervuilde huizen woonden, gewelddadig waren of hun kinderen verwaarloosden.

Maar Steenkuijl herinnert zich ook het harnas dat ze aanhad toen ze nog werkte als jeugdbeschermer. 'Ik had een opdracht die ik per se goed wilde uitvoeren, daar voelde ik mij maximaal verantwoordelijk voor: een kind in veiligheid brengen als dat nodig was. Ik had dat harnas nodig om staande te blijven, ik mocht niet verslappen. Je kweekt een laag eelt om niet de wanhoop en het verdriet te voelen in complexe zaken.'

'Als ik nu een moeder hoor zeggen: "Ik mag onder begeleiding mijn kind twee uur zien op een kantoor, terwijl ik haar zo graag gewoon een keer in bad wil doen en lekker aan haar haar wil ruiken", dan draait mijn maag om. Ik heb ook gezinnen naar een koud kantoor gebracht, waar ik toezicht hield op alles wat die ouder deed en de reacties van het kind. De spanning was immens, bij iedereen. En dan denk je: zie je wel, de situatie is zo gespannen,

die ouder moet echt op afstand blijven. Maar hoe kan het anders dan dat die ouder tot op het bot gespannen was, omdat zij wist dat mijn oordeel bepalend zou zijn voor het verdere contact tussen haar en haar kind?’

‘Ons werk draait al langer om cultuurverandering in de jeugdzorg en beweging krijgen in complexe processen’

Ouders van de toeslagenaffaire

De groep ouders die hulp kan inroepen van het Ondersteuningsteam voor contact- en gezinsherstel is de groep die gedupeerd was door de toeslagenaffaire én te maken heeft (gehad) met een uithuisplaatsing. Het Ondersteuningsteam ondersteunt daarmee een unieke groep ouders die in een – helaas – niet unieke situatie zitten, want veel meer ouders in Nederland hebben te maken met een uithuisplaatsing.

De toeslagenaffaire draait om 26.000 ouders die tussen 2005 en 2019 door de Belastingdienst onterecht zijn bestempeld als fraudeur. Ze zouden te veel kinderopvangtoeslag hebben ontvangen en werden gesommeerd per direct alle ontvangen toeslagen terug te betalen. Dit liep in sommige gezinnen op tot vele tienduizenden euro's. Aantonen dat er een fout was, of een misverstand, bleek onmogelijk. Het systeem zei nee en de situatie duurde jaren voort.¹

Veel gezinnen kwamen door de aanslagen terecht in een vicieuze cirkel van geldgebrek, schulden, armoede en stress. Dit leidde soms tot verwaarlozing en ontwikkelingsachterstanden bij hun kinderen. In het rapport *Ongekend Onrecht* (2020) constateerde de Parlementaire Onderzoekingscommissie Kinderopvangtoeslag dat bij de uitvoering van de kinderopvangtoeslag de grondbeginselen van de rechtsstaat waren geschonden.² Het kabinet Rutte-III trad daarop in januari 2021 af.

Na de publicatie van het rapport startte de strijd om financiële compensatie. Maar er kwam ook ander onrecht aan het licht: niet alleen waren deze ouders financieel

vermalen door de toeslagenaffaire, zij kwamen ook veel in aanraking met jeugdzorg, jeugdbescherming en uithuisplaatsingen.³ Het bleek dat ruim tweeduizend kinderen bij deze ouders uit huis zijn geplaatst. Iets wat mogelijk niet was gebeurd als er geen onterechte fraudemelding was geweest.

De maatschappelijke en politieke verontwaardiging rondom deze groep ouders met uithuisgeplaatste kinderen was daarom groot. Het leidde tot de oprichting van het onafhankelijk werkend Ondersteuningsteam met de opdracht deze ouders te ondersteunen in contact- en gezinsherstel.

Bij het Ondersteuningsteam kwam een groep ouders in beeld die voor de toeslagenaffaire al kwetsbaar was en werd begeleid door jeugdzorg. Den Ouden: ‘Door de belastingschuld hadden zij een extra harde klap gekregen en was de situatie thuis verslechterd. Maar we begeleiden ook ouders die lijken op jou en mij, ouders met een baan en een woonhuis. Ook zij werden binnen no-time de armoede in gestort. En ook bij hen zorgde armoede voor zoveel stress en schaamte dat je ziet dat gedrag verandert. Die ouder die drugs gaat smokkelen omdat ze in één klap 25.000 euro moet terugbetalen, neemt die beslissing juist omdat ze voor haar kinderen wil zorgen. Terwijl jeugdbescherming dat, geheel begrijpelijk, anders ziet.’

Ouder in het middelpunt voor herstel

Het Ondersteuningsteam startte met de nodige scepsis vanuit de keten. Kon dit team wel een deuk in een pakje boter slaan als het niet beslissingsbevoegd was om kinderen naar huis te brengen? ‘Ideeën die we natuurlijk zelf ook hadden’, zegt Den Ouden, die samen met een klein team aan de basis stond van het Ondersteuningsteam. ‘Toen we in 2022 startten, dachten we allemaal: verdorie, we zouden hier helemaal niet moeten zijn. Maar we dachten ook: nu we er tóch zijn, gaan we proberen vanuit de goede bedoeling te werken. Wat verklaart het gedrag van de ouders waardoor zij zijn gekomen tot dat punt dat die rechter meeding in het advies van de jeugdbeschermer zodat hun kinderen uit huis werden geplaatst?’

Juist door zijn onafhankelijke positie kon het Ondersteuningsteam een eigen visie en werkwijze op contact- en gezinsherstel ontwikkelen. Met onder andere de verklarende analyse heeft het team beter inzicht in de waaromvraag. Waarom is de situatie thuis zoals die is en wat houdt die situatie in stand? ‘De verklarende analyse kijkt breed naar het ontstaan van omstandigheden en naar gedrag. Daardoor kan de oplossing anders zijn dan je eerst denkt. Je werkt daardoor beter aan duurzame veiligheid en duurzaam contact.’ Het Ondersteunings-

1 [www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kinderopvangtoeslag/maatregelen-kinderopvangtoeslag;https://decorrespondent.nl/12987/hoe-de-compensatie-regeling-van-de-toeslagenaffaire-gierend-uit-de-hand-loopt/f149cb86-d489-02ae-0f06-d977a1560a3f; https://www.trouw.nl/binnenland/de-toeslagenaffaire-uitgelegd-zo-kwam-het-ongekende-onrecht-tot-stand~bef3c1f9/.](http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kinderopvangtoeslag/maatregelen-kinderopvangtoeslag;https://decorrespondent.nl/12987/hoe-de-compensatie-regeling-van-de-toeslagenaffaire-gierend-uit-de-hand-loopt/f149cb86-d489-02ae-0f06-d977a1560a3f;https://www.trouw.nl/binnenland/de-toeslagenaffaire-uitgelegd-zo-kwam-het-ongekende-onrecht-tot-stand~bef3c1f9/)

2 www.tweedekamer.nl/sites/default/files/atoms/files/20201217_eindverslag_parlementaire_ondervragingscommissie_kinderopvangtoeslag.pdf.

3 www.cbs.nl/nl-nl/maatwerk/2022/48/actualisatie-uithuisplaatsingen-toeslagenaffaire-2015-t-m-juni-2022.

team huurt desgewenst GZ-psychologen in die getraind en geschoold zijn in het afnemen van een verklarende analyse. Daarnaast zijn de procesbegeleiders van het Ondersteuningsteam getraind in het verklarend kijken naar gezinssituaties.

Het team staat ook op het standpunt dat ouders zelf heel goed kunnen aangeven wat zij nodig hebben voor contactherstel. ‘Veel ouders die wij spreken weten echt wel waarom hun kind niet meer thuis kon wonen’, vertelt Den Ouden. ‘Daar hebben wij zelden discussie over. Maar dat zij helemaal buitenspel zijn gezet in het leven van hun kind, is pijnlijk en onoverkomelijk. De momenten dat wij ouders weer ouders kunnen maken, zien wij dus als onze successen. De kinderen kunnen misschien niet naar huis, maar ouders kunnen wel op zaterdag mee naar voetbal. De ouder samen met het kind, weer in het middelpunt zetten van herstel, is onze drijfveer. Wat is er nodig om ze weer ouder te maken?’

‘De neutrale rol van het Ondersteuningsteam plaatst je makkelijker in de positie dat je naar alle perspectieven mag kijken, die van het kind, de ouder en ook de jeugdbescherming en de kinderrechter’

Multiproblematiek

Het was desondanks een uitdaging voor het Ondersteuningsteam om te werken aan contact- en gezinsherstel, omdat in bijna alle gezinnen sprake was van multiproblematiek. Naast financiële problemen, kon er ook sprake zijn van een onveilige thuissituatie, waren ouders dakloos of zelf ernstig beschadigd waardoor ze niet meer de ouder waren die ze ooit waren geweest.

‘Ik dacht dat ik veel wist van ellende en armoede’, zegt Den Ouden. ‘Maar dit was next level. Gezinnen die jarenlang afgesloten waren van water, bijvoorbeeld. Moeders die zichzelf prostitueerden om geld te verdienen. Of ouders die alles jarenlang verborgen wisten te houden, waardoor kinderen jarenlang werden meegezogen in armoede en schaamte.’

Steenkuijl: ‘Bij alle uithuisplaatsingen is gekeken naar de veiligheid van het kind, wat terecht is. Alleen wordt de veiligheid van het kind vaak tegenover het belang of de wens van de ouder gezet. In het Ondersteuningsteam stelden wij ons deze vraag: zijn wij in staat om die bril af te zetten en naar de hele context te kijken? Willen we

ook die ouder begrijpen waarom ze deden wat ze deden?’

Het lijkt logisch om die context te snappen en ouders te erkennen, maar dat maakt die situatie voor zo’n kind toch niet anders? Die was in gevaar, toch? ‘Klopt’, zegt Steenkuijl. ‘Maar zodra je er anders naar gaat kijken, zie je ook andere oplossingen.’

‘Dát is het moment dat een ouder zegt: “Ik word wél verantwoordelijk gehouden voor wat er mis is gegaan, maar ik mag niet onderdeel zijn van de oplossing.” ‘Dat is het moment dat je hen volledig diskwalificeert’, voegt Den Ouden toe. ‘Misschien waren het slechte opvoeders, in elk geval op dat moment, maar hen buitenspel zetten als ouders is mensonterend. Ook kan er dan geen contactherstel plaatsvinden, terwijl dat juist belangrijk is voor ouders en het kind.’

Andere oplossingen door ander perspectief

Na ruim een jaar werken ziet het Ondersteuningsteam positieve veranderingen bij ouders. Met ondersteuning lukt het ouders om schulden op te lossen, een baan te vinden of een woning te krijgen. Ouders kwamen inderdaad weer in contact met hun kind en kregen betere bezoeksregelingen. Bij enkele ouders kwamen de kinderen weer thuis wonen en kregen de ouders weer het gezag terug. Ook weet het Ondersteuningsteam tot op de dag van vandaag uithuisplaatsing te voorkomen.

Die behaalde successen wijten Den Ouden en Steenkuijl in hoge mate aan die grondhouding die is ontstaan in die begintijd: principieel verder kijken dan alleen naar het gedrag van ouders met bijvoorbeeld een verklarende analyse, werken aan duurzame veiligheid en werken vanuit de vragen en wensen van ouders. Natuurlijk altijd met het belang van de kinderen voorop. Steenkuijl: ‘Daarin is het een voordeel dat het Ondersteuningsteam onafhankelijk is. Die neutrale rol plaatst je makkelijker in de positie dat je naar alle perspectieven mag kijken, die van het kind, de ouder en ook de jeugdbescherming en de kinderrechter.’

Het is om diezelfde reden belangrijk dat het team geen mandaat heeft om kinderen terug te plaatsen. ‘Dit mandaat moet bij de bestaande en ingerichte structuren blijven, zodat wij daartussen kunnen navigeren’, aldus Den Ouden.

Hoe kijken ze, met al hun professionele kennis, naar de rol van de kinderrechter en de jeugdbeschermer? ‘Dat een rechter in veel situaties bijna niet meer anders kan dan een machtiging tot uithuisplaatsing afgeven, terwijl iedereen weet dat er onderweg heel wat afslagen zijn gemist om dat punt te voorkomen’, zegt Steenkuijl. ‘Als de zorgen over een kind hoog zijn en een machtiging voor uithuisplaatsing wordt aangevraagd door jou als jeugdbeschermer is het besluit al bijna genomen. Je staat op het punt dat het hartstikke onveilig is voor een kind thuis. Er moet wat gebeuren.’

‘Maar vaak moet je adviseren kinderen uit huis te plaatsen omdat het jeugdsysteem zoals het is ingericht in de jaren daarvoor heeft gefaald’, vult Den Ouden aan. ‘En dat is frustrerend, omdat we niet tegenover elkaar staan. We staan allemaal voor het belang van dat kind. De jeugdbeschermers, de rechters, maar ook de ouders. Want de ouder die iets afschuwelijks heeft gedaan, kan nog steeds veel van zijn kind houden en in het belang van zijn kind denken.’

Verdragen van het ongemak

Dat een uithuisplaatsing vaak niet effectief is, omdat het ingrijpend en traumatisch is en nieuwe problemen veroorzaakt, is een inzicht dat steeds meer wordt gedeeld door betrokken professionals. Beide ex-jeugdbeschermers vinden het daarom in principe een positieve ontwikkeling dat het aantal verzoeken van de Raad voor de Kinderbescherming aan de kinderrechter vorig jaar daalde. Maar het is ook spannend.

Den Ouden: ‘Ik was als jeugdbeschermer betrokken bij een jongetje van 11, wat echt wel een boefje was. Op een dag bracht ik hem naar huis omdat hij op het politiebureau zat. Thuis trok zijn vader de riem uit zijn broek om hem te slaan. “Dat moet je echt uit je hoofd laten! En als je dat doet, weet jij wat ik moet doen”, zei ik. ‘Maar ik zal nooit die blik van dat jongetje vergeten toen ik wegging. We waren allebei bang voor wat er kon gebeuren. Maar ik wist ook dat ik geen pleeggezin had voor hem en dat hij op de crisisopvang zou worden opgevreten en er daar slechter zou uitkomen.’

Verdragen van het ongemak, hoe vreselijk ook, is soms beter dan handelen, stelt Den Ouden daarmee vast. ‘Natuurlijk wist ik dat in sommige huizen de elektriciteitsdraden uit het plafond hingen. Maar als het alternatief residentiële jeugdzorg is, vertikte ik het steeds vaker om dat advies tot uithuisplaatsing te geven. Ik ben dus meer gaan verdragen. Dan blijft het kind maar in dat onveilige huis. Dan moeten we met elkaar tolereren en accepteren dat daar de deuren flink scheef hangen. En keihard ons best doen om die thuissituatie te verbeteren.’

Den Ouden legt hier een spannend punt op tafel. Wat heeft voorrang: gaat acute onveiligheid voor duurzame veiligheid? ‘De mores is: het kind is nú onveilig, we moeten nú ingrijpen. Dat de consequentie van dat ingrijpen is dat het kind naar een vernieuwde onveilige situatie gaat, telt vaak niet mee. Daar gaan professionals steeds vaker anders naar kijken. Een goede ontwikkeling. Want als de consequentie van het besluit is dat de problemen van het kind op lange termijn erger worden, is het dan niet beter te besluiten niet in te grijpen? Maar dat betekent ook dat je er met z’n allen moet staan op het moment dat het thuis alsnog misgaat. Dat je naast ouders staat en zij naast jou, in de wetenschap dat het hartstikke spannend is.’

Steenkuijl: ‘Voor het nemen van zo’n beslissing heb je moed nodig, ervaring en zeker de steun van je team. Want je zit in een spagaat. Als een kind iets ernstigs

overkomt, is de maatschappelijke reflex: waar was jeugdbescherming? Als je te snel handelt: “Jeugdbescherming haalt kinderen uit huis.” Ga er maar aan staan. Dat is dus een complexe opdracht. Om in die spagaat de juiste besluiten te kunnen nemen, is het nodig dat je je echt ondersteund voelt, met name als het spannend wordt. En vanuit je collega’s, manager, bestuurder en ook vanuit de maatschappij voelt “We’ve got your back”.’

Procedures en regels

Den Ouden: ‘In het geval van dat jongetje kwam ik terug in mijn team, in tranen maar ook strijdbaar. Waar is voor dit gezin die jeugdhulp waar ze al maanden op zaten te wachten? Waarom is die vader zo veel thuis in die veel te kleine woning? Omdat ik mijn energie en focus verlegde, kon ik zien dat vader zo veel thuis zat omdat de re-integratie bij de UWV haperde. Dát moest veranderen. Hij moest overdag uit dat huis weg. We probeerden lucht in dat gezin te kloppen zodat we allemaal eraan werkten dat er geen gedwongen uithuisplaatsing zou volgen.’

‘Dit is verklarend kijken en werken naar wat er gebeurt’, zegt Steenkuijl. ‘Als je alleen kijkt naar het gedrag van die vader met die riem, grijp je in. Als je probeert te begrijpen en te verklaren wat dit gedrag veroorzaakt, vind je andere oplossingen en voelen ouders zich betrokken en gezien. Die blik, de methode van verklarend analyseren en cultuur- en traumasensitief werken, zijn daarom expliciete keuzes die het Ondersteuningsteam hanteert in deze opdracht.’

‘Onze samenleving is maar voor een hele kleine groep echt “samen”’, zegt Den Ouden. ‘Daar worden wij in deze opdracht heel erg mee geconfronteerd. Om daarin het verschil te kunnen maken, om echt iets te kunnen bereiken voor “onze” ouders, moet je werken met een goed en steady team. Daar voelen wij ons elke dag verantwoordelijk voor.’

Steenkuijl: ‘Als het dus ingewikkeld wordt, moeten we met elkaar het moedige gesprek aangaan en niet wegduiken in procedures en regels. Dat doen wij naar ouders, maar ook naar elkaar. In ons team worden de collega’s uitgedaagd om zich uit te spreken omdat we geloven dat we daar allemaal beter van worden. “Speak up”, horen collega’s van ons. Het hoeft geen Poolse landdag te zijn, maar als jij vindt dat er iets gezegd moet worden wat nog niet eerder is gedaan, dan wordt daar ruimte voor gecreëerd. Altijd. De stevigheid in dit team is ook de stevigheid voor ouders. Ook als het lastig wordt, houden we elkaar vast.’

Systeemverandering

Dit inzicht vraagt ook dat we allemaal anders leren kijken en werken, zegt Den Ouden. ‘De basis voor een sys-

teemverandering is dat we allemaal echt anders leren kijken, want het jeugdzorgsysteem piept en kraakt. Dat is enorm lastig voor professionals. Want een timmerman kan nog zo goed zijn in zijn vak, als zijn enige gereedschap een hamer is, ziet elk probleem eruit als een spijker. Ik heb zelf als jeugdbeschermer vaak aangeklopt bij de plekken waar het werkelijke probleem lag, zoals bijvoorbeeld een energieleverancier. Ik kon maximale opvoedondersteuning inzetten in zo'n gezin, maar als de huur niet betaald kan worden, waardoor er geen gas, water en licht is en daardoor vreselijke stress was, ging er in die opvoeding niks veranderen. En ik ving altijd bot: niet ons probleem, zo zijn de regels nou eenmaal, zo werkt het niet. Om gék van te worden. Jeugdzorg, en de zorg voor onze kwetsbaarste kinderen, is een zorg voor onze gehele maatschappij. De meeste problemen in de jeugdzorg los je dus op buiten de jeugdzorg.'

Dus ook een cultuurverandering bij kinderrechters en jeugdbeschermers? Steenkuijl: 'Gelukkig is die gaande, maar ik denk dat er nog een weg is te gaan. We hebben nog steeds de neiging oplossingen voor anderen te bedenken of juist de strijd aan te gaan. Maar wat als je dit allebei niet doet? Als je naast ouders gaat staan? Dat is vele malen effectiever – weten wij nu. Als professional ben je er maar tijdelijk. Uiteindelijk moeten ouders en kinderen met elkaar verder.'

Ze zou daarom niet alleen alle ouders en kinderen vaak een verklarende analyse gunnen, maar ook elke kinderrechter in de dossiers die deze voor zijn ogen krijgt. 'Omdat je met een gedegen analyse een veel beter gewogen besluit kan nemen.' Den Ouden: 'Ik hoop dat er in de hele keten een attitude komt die zich afvraagd: wie is die mens die tegenover mij zit? Want als je zo leert kijken, krijg je andere verzoeken, andere adviezen en betere oplossingen.'